

■ Vážení čtenáři,

nabízíme Vám třetí číslo naší SPONDEA Revue. Tentokrát se s Vámi chceme podělit o inspirace, které jsme získali během naší stáže v Norsku. Spondea je organizací, jejíž pracovníci se již v minulosti účastnili několika zahraničních stáží za účelem poznání tamní praxe, obohacení metod práce s klienty i posílení mezinárodní spolupráce. Tento trend pokračuje i dnes, a proto byla v únoru letošního roku zorganizována pětidenní stáž do norského Krizového centra v Oslo, které se účastnily psycholožka a právnička společnosti Spondea. Stáž podpořila Nadace Open Society Fund Praha z programu Dejme (že)nám šanci, v rámci projektu s názvem „Násilí – věc (ne) veřejná“, a jejím cílem bylo seznámit se s pohledem na domácí násilí v Norsku a následně i s přístupem k této problematice.

Vážení čtenáři, přejeme Vám krásné letní dny, plnohodnotnou dovolenou a úspěšné nakročení do druhého pololetí letošního roku.

Za správní radu společnosti Spondea
 Dagmar Úlehlová.

Naše vizitka

SPONDEA je obecně prospěšnou společností, která se od zahájení své činnosti v roce 1998 věnuje dětem, dospívajícím a jejich rodinám, které se ocitly v těžké životní situaci a potřebují okamžitou pomoc a podporu. Současně poskytuje služby osobám ohroženým domácím násilím a nebezpečným pronásledováním a realizuje program na pomoc osobám s agresivním chováním ve vztazích. Individuální přístup ke každému klientovi, respekt k jeho rozhodnutí a zachování diskrétnosti svěřených informací, zahrnuje současně komplexní nabídku služeb, součinnost mezi jednotlivými službami organizace i spolupráci s dalšími odborníky v zájmu a ve prospěch klientů. Cílem je podpora klientů ve schopnosti řešit obtížné životní situace a opětovně se začlenit do společnosti.

SPONDEA je členem Asociace poskytovatelů sociálních služeb, členem Asociace nestátních neziskových organizací a členem Asociace pracovníků intervenčních center, a je zapsána do registru poskytovatelů pomoci obětem trestných činů.

Kromě poskytování sociálních služeb plní sociálně právní ochranu dětí a je poskytovatelem zdravotních služeb ordinací klinické psychologie.

Klíčovými partnery společnosti jsou Statutární město Brno a Jihomoravský kraj, akademická obec a další spolupracující subjekty – Policie České republiky, Orgány sociálně právní ochrany dětí, soudy.

Téma: NORSKÁ INSPIRACE

Norsko patří dlouhodobě k zemím, které se v evropských výzkumech ukazují jako genderově rovnocenné a vyvážené z hlediska pracovních příležitostí nebo i platového ohodnocení. Norsko je také zemí, která se výrazně angažuje v oblasti dodržování lidských práv a s problematikou domácího násilí se zde již pracuje velmi dlouhou dobu. Možná i kvůli tomu by se mohlo zdát, že domácí násilí se v takové

zemi bude vyskytovat minimálně. Skutečnost je však odlišná. Pracovníci norských krizových center proto v současné době propagují přístup, že určitá norská pýcha, že jsou si všichni rovni, zablokovala vnímání problematiky domácího násilí. Lidé mají pocit, že „toto se zde u nás již neděje“. Norské organizace zabývající se domácím násilím se proto snaží opět připomenout vnímání domácího násilí jako genderově

podmíněného tématu. Opět tak zdůrazňuje fakt, že se tento sociálně patologický jev vyskytuje i ve společnostech těch nejvíce pokrokových zemí světa, nejen v postkomunistických nebo rozvojových zemích.

Tuto myšlenku potvrzuje i skutečnost, že Krizové centrum v Oslo je největším krizovým centrem v Evropě a ročně poskytne svoje služby cca 2100 klientů či jejich dětem. Statistiky dále ukazují, že

cca 1/3 klientů krizového centra žila v násilném vztahu více než 5 let a že služby centra vyhledávají ženy z 1/3 samy, zbytek klientely dostane doporučení z řad policie, orgánů ochrany dětí nebo nemocnic. Oproti České republice je pak minimální část (cca 5 %) klientů ve věku 60 let a více. Filozofie krizového centra je shodná s tou, se kterou se ztotožňuje i naše organizace, tj. pomáhat a podporovat klienty v tom, aby v sobě našli dostatek potenciálu na to řešit svoji situaci v budoucnosti sami.

Krizové centrum se z hlediska organizační struktury dělí na azylový dům, denní centrum a centrum pro problematiku nucených manželství, obchodování s lidmi a jiné druhy násilí. Už z této organizační struktury je tedy jasné, že problematika domácího násilí má v Norsku i jiný rozměr, než je tomu v České republice – obchodování s lidmi či nucená manželství nejsou u nás frekventovanými skutečnostmi. Azylový dům má kapacitu pro ubytování 350 žen, 300 dětí a 20 mužů. Aby byli klienti ochráněni před násilnými partnery, mají azylové domy utajenou adresu. Velká kapacita azylových domů je nutností, neboť i když v Norsku, podobně jako v České republice, existuje institut vykázaní, není této možnosti tak často využíváno. Přestože v některých případech dostává ohrožená osoba, která zůstává doma, alarm, kterým v případě potřeby velmi rychle přivolá policii, zůstávají azylové domy nejbezpečnější možností bydlení pro osoby žijící v násilném vztahu.

Další výraznou odlišností je fakt, že většina klientů krizového centra jsou migranti, především muslimové. Domácí násilí a jeho důsledky tak mají diametrálně odlišný význam. Zasahování policie či jiných úřadů do osobních záležitostí rodiny je považováno za nevhodné a takový čin může pro ženu znamenat vyloučení z celé komunity a tím i ztrátu kontaktu s dosavadní sociální sítí. V rámci krizového centra se proto konají paralelní oddělené dětské a dospělé skupiny, jejichž účelem je podpořit sociální začlenění žen a dětí, které jsou odchodem od násilného partnera vytrženy ze své podpůrné sítě. Díky tomuto programu mají ženy prostor být na chvíli samy sebou, sdílet s druhými svoje zkušenosti, učit se nové věci, i se bavit. Tyto ženy i další zájemci z řad široké veřejnosti mají dále možnost účastnit se rodičovského kurzu, který vychází z programu ICDP (International Child Development Programme). Program je velmi užitečný právě rodičům, kteří byli ohroženi domácím násilím a byli nuceni opustit svoje domácnosti. V programu, který má osm setkání, se rodiče učí pochopit dětské prožívání a způsob, jakým se dítě s rozpadem rodiny vyrovnává, i možnosti, jak může

rodič dítěti pomoci a jak s ním může o všech důležitých skutečnostech komunikovat. Program je koncipován edukativně, ale i svépomocně – účastníci kurzu si vzájemně nabízejí emocionální podporu i praktická doporučení, která se jim osobně osvědčila.

V Krizovém centru se jeho zaměstnanci, především sociální pracovníci, věnují přímé práci s klienty, která má podobu krizové intervence, sociálně právního poradenství i pomoci se zpracováním traumatických zážitků. Klientům je každý týden také k dispozici právník. Kromě přímé práce s klienty se ale krizové centrum aktivně podílí na tvorbě národní politiky. V současné době se snaží o prosazení povinné výuky tématu domácího násilí pro učitele, lékaře a zdravotní sestry. Doposud se tyto informace dostávaly pouze studentům těch vysokých škol, které uzavřely s krizovým centrem spolupráci. Kromě přednášek na dané téma na univerzitách dochází do krizového centra také velké množství studentů na praxi. Možnost prohlubování si znalostí pro odborníky nebo i klienty poskytuje krizové centrum pravidelně v otevřeném vzdělávacím kurzu, který se věnuje specifickým tématům souvisejícím s domácím násilím (např. druhy násilí, symptomy po prožitém násilí, rozcházení se a potíže po odchodu ze vztahu, děti jako svědci domácího násilí). Vzdělávání je pak poskytováno i mimo univerzity a krizové centrum. Aktuálně probíhá projekt ve věznicích, kde jsou nabízeny vzdělávací kurzy pro pracovníky věznic a skupinová sezení přímo pro vězně. Ukazuje se totiž, že velká část z nich zažila domácí násilí, ať už v roli oběti nebo svědka, když byli v dětském věku.

Je zajímavé, že domácí násilí je v Norsku problematikou, která láká charitativně smýšlející jedince i organizace. Někteří působí v krizovém centru jako dobrovolníci, někteří poskytují finanční dary, jiní nabízejí zdarma vlastní služby klientům nebo zaměstnancům krizového centra. Výjimkou pak nejsou např. volné vstupy do divadla, na hodiny jógy a akupunktury nebo možnost letního ubytování v hotelových komplexech, a to vše jako forma sponzorského daru.

Kromě krizového centra navštívily pracovnice společnosti Spondea také další spolupracující organizace. Jako velmi inspirující se jeví dobrá praxe při práci s násilnými jedinci v organizaci Alternative to Violence (AtV). Práce s násilnými osobami je v České republice teprve v začátcích, v Norsku s ní mají zkušenosti již od roku 1987. V současné době má AtV 11 poliklinik po celém Norsku a podle statistik bylo v minulém roce jejími klienty 1000 osob, které mají problémy s agresivitou v blízkých vztazích. Jedinečnost AtV tkví také v propojení klinické praxe s výzkumem a následnou

vzdělávací a supervizní činností. Hlavní činností je však práce s násilnými jedinci, která probíhá individuální nebo také skupinovou formou. Jak ukazují statistiky, je tato služba žádaná, zároveň je však nutné dodat, že pouze část klientů přichází do terapie dobrovolně – v Norsku mohou orgány sociálně právní ochrany dětí podmínit kontakt násilného partnera s dítětem právě účastí v programu zaměřeném na změnu násilného chování. Tento postup se jeví jako velmi inspirativní i pro budoucnost práce s násilnými jedinci v České republice. Jen velmi malé procento násilných osob si totiž uvědomuje svůj problém a přijímá za něj odpovědnost. Možnost kontaktu s vlastními dětmi je však silným motivem pro vstup do terapie, kde se v úvodu právě nejvíce pracuje na uvědomění si problematického chování a vlastní zodpovědnosti za toto chování. Aby byla zajištěna bezpečnost rodiny, mají pracovníci AtV vždy kontakt na ohroženou partnerku či partnera. Jako zajímavý jev se ukazuje, že velká část násilných jedinců se ve svém životě setkala s domácím násilím, ať už v roli oběti či svědka v dětském věku. Právě pro děti je pak určena kniha a film Sinna mann (Zuřivec), kde je srozumitelnou formou ukázáno prožívání dítěte, které je svědkem násilí mezi rodiči.

Dobrá praxe, která se osvědčuje v AtV, je pak do nemalé míry podkladem i nového Akčního plánu prevence domácího a genderově podmíněného násilí v České republice na léta 2015 – 2018. Akční plán je možné nalézt na stránkách Vlády ČR, a přestože je velmi ambiciózní, věříme, že velkou část ze stanovených priorit se podaří naplnit. Jako zásadní vnímáme možnost práce s násilnými jedinci a dostupnost této možnosti všem osobám, kteří své patologické chování chtějí změnit.

Další ze spolupracujících norských organizací je The Equality and antidiscrimination Ombud, tedy veřejný ochránce práv se zaměřením na otázky rovnoprávnosti a diskriminace. Norsko je známé svým postojem k rovnoprávnosti a z tohoto důvodu je zde přirozené, že mají zvláštní orgán právě pro tyto otázky. Kompetence uvedené organizace jsou obdobné jako v případě českého Veřejného ochránce práv, tedy jedná se spíše o kontrolní orgán, který nemá možnosti právního donucení.

Poslední organizací, kterou pracovnice společnosti Spondea navštívily, byla právní firma Salomon and Johansen, která poskytuje advokátní služby klientům krizového centra. Návštěva byla velmi přínosná vzhledem k tomu, že od listopadu 2014 poskytuje Spondea advokátní služby svým klientům prostřednictvím externí advokátní kanceláře. V Norsku

je běžné, že se advokátní kanceláře zabývají o oběti trestných činů a tyto oběti zastupují v řízení trestním i civilním. První tři konzultace jsou pro klienta zdarma a hradí je stát. Pokud následuje soudní řízení, předkládá advokát soudu vyúčtování za své služby a jeho služby jsou mu propláceny. Zastupování obětí tak není primárně pro bono aktivitou na okraji

zájmu advokátních kanceláří, ale naopak existují advokátní kanceláře, které se na tuto problematiku specializují. Tím roste kvalita poskytovaných služeb po stránce právní i lidské.

Stáž v norském Krizovém centru v Oslo a ve spolupracujících organizacích přinesla velké množství podnětů pro práci ve společnosti Spondea a zároveň ukázala na velké

kulturní rozdíly, ať už v pohledu na problematiku domácího násilí nebo i v přístupu k němu. Jako velmi užitečná se jeví dobrá spolupráce mezi různými organizacemi a snaha o edukaci odborníků, klientů, i široké veřejnosti. Nesporně sympatický je pak i zájem společnosti o toto téma a angažovanost firem i dobrovolníků.

Martina Kotková, psychologka

POSKYTOVÁNÍ ADVOKÁTNÍCH SLUŽEB KLIENTŮM SPONDEA

Od listopadu 2014 nabízí Spondea svým klientům advokátní služby prostřednictvím externí advokátní kanceláře. Tyto služby jsou hrazeny z prostředků projektu Násilí věc (ne)veřejná. Advokátní kancelář je k dispozici 40 hodin týdně pro klienty společnosti Spondea, a to přímo v jejím sídle.

Do dnešního dne využilo právních služeb advokátní kanceláře 65 klientů. V některých případech se jednalo o jednorázovou konzultaci, v jiných je spolupráce s advokátní kanceláří intenzivní, vč. zastupování před soudy či úřady. Asi čtvrtině klientů byly poskytnuty služby na detašovaných pracovištích, zejména v Hodoníně a v Boskovicih.

Klienti, se kterými pracujeme krátkodobě, tedy v rámci jednoho až tří setkání, využívají většinou možnosti přímé konzultace s advokátem či pomoc se sepisem jednoduchého právního podání. Konzultace se nejčastěji zaměřují na problematiku rodinného práva, zejména na otázky rozvodu, péče o nezletilé děti, vypořádání společného jmění a výživné (jak na děti, tak na partnera). Častým tématem bývají také otázky k průběhu trestního řízení nebo postupu při návrhovém přestupku. Méně častým, avšak stále se objevujícím tématem konzultací bývá postup při změně trvalého bydliště, určování otcovství, či řízení o rodičovské odpovědnosti.

Klientům je ve spolupráci s psychologem poskytována také tzv. přípravná konzultace před blížícím se jednáním soudy. S klienty je nacvičováno, jakým způsobem jednání probíhá, co mohou očekávat od soudce nebo protistrany. Klientům tyto přípravné konzultace poskytují zklidnění

a snižují jejich stres. Sami zpětně hodnotí přípravu velmi pozitivně.

Při pomoci se sepisem jednoduchých právních podání jednoznačně převažují požadavky na sepis návrhu na vydání předběžného opatření ve věci ochrany proti domácímu násilí. V poslední době výrazně stoupá počet sepisů návrhů na vydání předběžného opatření v případech nebezpečného pronásledování. Méně často poskytuje advokátní kancelář také sepis žádosti o propuštění obviněného z vazby nebo jiná drobná podání.

Většinu z výše uvedených služeb poskytovala Spondea již před zavedením advokátní služby. Pravdou však je, že pouze advokát má praktické zkušenosti s tím, jakým způsobem skutečně probíhá jednání před soudem, jaké jsou šance na úspěch v dané věci nebo jak dlouho bude daný případ před soudem projednáván. Tyto zkušenosti se přitom různí v průběhu času a bez zapojení do aktivních případů právník těžko udrží krok se stále se měnící rozhodovací praxí soudů i přístupem dalších institucí, zejména Policie ČR nebo OSPOD. Pracovníci advokátní kanceláře tyto aktuální trendy sdílejí s právníkem a dalšími pracovníky společnosti Spondea, čímž se kvalita poskytované péče výrazně zvyšuje.

V současné době je deseti klientům poskytována advokátní služba v širším rozsahu. Tzv. dlouhodobí klienti čerpají běžné advokátní služby na základě plné moci dané advokátovi, který je zastupuje před soudy, hájí jejich zájmy u výslechů Policie ČR nebo nahlíží jejich jménem do spisů OSPOD, soudů i Policie ČR.

Samozřejmostí je potom sepis složitých právních podání – ve věci rozvodu manželství, výživného pro nezletilé děti a partnera, péče o nezletilé, náhrady škody způsobené trestným činem (vč. peněžité pomoci poskytované Ministerstvem spravedlnosti). Rodinně-právní tematika výrazně převažuje. Často se jedná o velmi složité právní kauzy, které komplikuje přítomnost domácího násilí, což samo o sobě limituje možnost dohody s protistranou. Některá právní podání tak dosahují desítek stran a jsou pro pracovníky kanceláře velmi časově náročná, zvláště se zohledněním paralelního

poskytování jednorázových právních služeb a právních služeb na detašovaných pracovištích. Zároveň však časový rozsah projektu umožňuje pouze omezený počet takto náročných klientů. Proto se v současné době vyvíjí praxe dělby případů na ty, které vyžadují advokátní péči a nelze u nich očekávat určení advokáta soudem na náklady soudu (např. rozvod, péče o děti) a případy, ve kterých je šance, že soud žádosti o určení advokáta vyhově (např. výživné na manžela). Tyto žádosti jsou přitom samy o sobě komplikované, vyžadují řadu podkladů a jsou velmi náročné na odůvodnění. Proto tyto žádosti také sepisuje advokátní kancelář v rámci projektu. Pokud soud žádosti vyhově, dále již advokátní kancelář poskytuje služby klientovi v dané věci mimo rámec projektu na účet státu. Takto se daří rozšiřovat síť klientů i nad rámec projektu.

Výhodou spolupráce Spondea s advokátní kanceláří je jednoznačně komplexnost služeb, které většina klientů čerpá. Využívají služeb právních, psychologických a služeb pro nezletilé děti. Nemusejí svůj příběh vyprávět opakovaně, nemusejí se zapojovat do často nefunkčního systému předávání informací mezi psychology a právníky. Přitom právě tyto informace mohou zásadně ovlivnit výsledek soudního řízení. Veškeré informace jsou samozřejmě sdíleny s vědomím a souhlasem klienta.

Projekt advokátních služeb bude realizován do konce dubna 2016. Do té doby se pravděpodobně nepodaří uzavřít drtivou většinu dlouhodobých případů, jelikož rozvodové a opatrovnícké soudy neodpovídají svojí rychlostí potřebám účastníků. Nicméně se domníváme, že význam pro klienty je i za těchto okolností nezanedbatelný a stejnou zpětnou vazbu dostáváme také od klientů, kteří by si za jiných okolností nemohli kvalitní právní zastoupení dovolit. Současně společnost Spondea již nyní činí kroky k tomu, aby i bez finanční podpory z Norských fondů bylo možné nadále advokátní služby svým klientům poskytovat.

Veronika Kozlová,
právníčka, advokátní koncipientka

Rádi byste podpořili některý z našich projektů a nevíte jak?

Konkrétní informace naleznete na našich webových stránkách www.spondea.cz. Můžete nás podpořit finančním nebo materiálním darem, nebo poskytnutím služby zdarma. Podpora on-line je možná prostřednictvím služby darujme.cz nebo prostřednictvím elektronického systému PaySec určeného k rychlým platbám na internetu. Oba způsoby jsou dostupné na našich [www](http://www.spondea.cz) stránkách.

Současně je možná dílčí podpora konkrétních aktivit či příspěvek na realizaci jednotlivých služeb, a to ve výši 10% jejich nákladů, neboť je to částka, která je jako samofinancování podmínkou pro získání grantu na jednotlivé projekty. Výčet produktů či aktivit a jejich nákladovost vám rádi předložíme.

Prostřednictvím Norských fondů přispívá Norsko ke snižování sociálních a ekonomických rozdílů a posílení vzájemné spolupráce v Evropě.

Program Dejme (že)nám šanci podporuje rovné příležitosti žen a mužů v pracovním i osobním životě a prevenci a pomoc obětem domácího násilí v České republice. Spravuje ho Nadace Open Society Fund Praha, která od roku 1992 rozvíjí hodnoty otevřené společnosti a demokracie v České republice.

<http://www.dejmezenamsanci.cz/>
o-programu/dejme-ze-nam-sanci-a-norske-fondy/

**NADACE
OPEN SOCIETY FUND
PRAHA**

SPONDEA, O.P.S.

Sýpka 25, 613 00 Brno, Česká republika
Tel.: +420 541 213 732
Fax: +420 544 526 561
spondea@spondea.cz,
www.spondea.cz

KRIZOVÁ POMOC, POMOC RODINÁM S DĚTMI

mobil: +420 608 118 088,
pevná linka: +420 541 235 511
krizovapomoc@spondea.cz
www.spondea.cz

DOMÁCÍ NÁSILÍ

mobil: +420 739 078 078,
pevná linka: +420 544 501 121
intervencni-centrum@spondea.cz
www.ic-brno.cz

PROGRAM PRO OSOBY NEZVLÁDAJÍCÍ AGRESI VE VZTAZÍCH

mobil: 725 005 367
nasilivrodine@spondea.cz
www.nasilivrodine.cz

